

Hodnocení bakalářské práce

Daniel Burda: SPEKULATIVNÍ KORPORATIVISMUS. Korporátní estetika jako součást postinternetového umění (FAMU 2019)

Konstruování nového pojmu je vážná věc a je dobře, že se tak (zcela výjimečně) děje i v bakalářské práci. Je pravda, že jsme svědky jakési vlny nových termínů, vznikajících téměř garážovým způsobem. Ale neproběhly ve své době podobné vlny v sociologii, antropologii a dalších rodících se buržoazních vědách? Nemluvě o filosofii, která je hřbitovem ismů a na ně navázaných terminologií. Internet je revoluční vynález a jeho banalizace v každodenním užívání s sebou nese nové umělecké formy a přístupy, které logicky vyžadují nové pojmosloví.

Pojem spekulativní korporativismus má své oprávnění ve smyslu promýšlení, zpochybnění a uměleckého uchopení korporátní reality pomocí alternativních strategií a taktik. Vzhledem k jejich těsnému sepjetí s institucionálním uměleckým provozem a tržním systémem je ovšem otázka, do jaké míry jsou skutečně subversivní. Autor se tomuto ožehavému problému nevyhýbá, ale ani jej příliš netematizuje.

Nemyslím, že lze vznik postinternetového umění situovat do roku 2013, jak se píše v úvodu práce. V průběhu textu ovšem vysvětluje, že jde spíše o jistý předěl, což je přesnější. Jistě je to generační záležitost, ale možná už jde o druhou generaci. Generaci v tomto případě navíc nelze vyměřit věkem umělců, ale spíše mládím internetu.

Autor práce si celkem dobře připravuje půdu pro svou trošku do mlýna, byť samozřejmě mohl začít a pokračovat v širších souvislostech; některá jména mi zde chybí (Marisa Olson, Gene McHugh, Artie Vierkant...). Rovněž s některými termíny se zde pracuje ad hoc, například korporátní estetika je široký pojem, do jehož hranic se vejde mnohé.

Řada tvrzení v první kapitole nabádá čtenáře k opatrnosti: „Spekulativní korporativismus vychází z předpokladu, že pokud se umělci začínají stále častěji vyjadřovat komerčním jazykem nebo napodobují korporátní (zbožní) estetiku, pak lze z takového množství děl vypreparovat jednotlivá formální pravidla, která mohou definovat nový umělecký druh.“ V tom je zakopaný pes. Vždy se zdá, že jde o víc, ale nakonec stvoříme jen nová formální pravidla, novou uměleckou škatuli nebo teoretickou nálepku.

Výběr děl v druhé kapitole je dostačující. Dobrý je už první příklad projektu *New Eelam*, který sice není představen příliš podrobně, natož důkladněji analyzován, nicméně nechybí jeho stručná kritika.

I k druhému příkladu pan Burda zaujímá odstup a současně celkem plasticky ukazuje, v čem vlastně spočívá princip (jeden z principů?) spekulativního korporativismu: „*Blockchain visionaries* operují s obecnými formulacemi o inovativních monetárních

produktech, které jsou známé. Kdyby v tomto případě vytvářeli vlastní kryptoměnu a vizi jejího vývoje, pak by se dalo hovořit o spekulativním korporativismu.“

I další příklady poukazují na podobná východiska „v rovině způsobu dekonstrukce reality, znejistění diváka, využívání komerčních a jim podobných sloganů nebo společensko-kritických rysů“. Pan Burda ovšem není spokojen a hledá ideální model pro svůj koncept, což považuji za chvályhodné. Co ale z této proklamované snahy může vzejít? Dobře ví, že „realita tvorby vždy obrušuje hrany toho, co je ideální“.

Ve třetí kapitole autor práce vymezuje tři podmínky pro existenci uměleckého stylu SK. Tomu příliš nerozumím. Jde skutečně o styl? Pojem nebo koncept zachycující umělecké aktivity je jedna věc, styl druhá.

Podmínka kritičnosti je pěkně rozvedena ve své ambivalentnosti, mj. s odvoláním na Magidovu analýzu funkční kritiky z perspektivy teorie kulturního průmyslu. Postrádám zde však výraznější postoj pana Burdy vůči kritickým výhradám citovaných autorů. A opět narážíme na sporná tvrzení: „Spekulativně korporativistické umění používá taktiky přeznačení nebo subverzivní afirmace, kterými se pokouší v divácích vyvolat kritickou distanci od nových globálních vládců, jimiž jsou dnes, jak se zdá, více programátoři aplikací a marketingoví odborníci, než volení politici.“ Kéž by noví globální vládcové byli tak snadno identifikovatelní.

Pokud se díla spekulativního korporativismu nacházejí uvnitř virtuálního trojúhelníku mezi postinternetovým uměním, zbožní estetikou a kritickým aktivismem, mohl být každé z jeho stran přece jen věnován větší prostor. Nicméně text svědčí o relativní samostatnosti páně Burdova myšlení a o jeho orientaci v tématu. Jazyková úroveň je dobrá, ale formulace jsou občas nedotažené – příliš nerozumím například větě: Spekulativní korporativismus je z mého pohledu vůči kritice souvislosti se spekulativním obratem robustní.

Bibliografie není příliš bohatá, k tématu bylo již přece jen publikováno poměrně dost článků, dostupných zejména online. Obrazová příloha je minimální, tedy zcela nepřesvědčivá, to už je lepší úplně ji vynechat nebo uvést odkazy na příslušné webové stránky. Závěr je pouhé velice stručné shrnutí a vlastně připomíná spíše rychlý úvod do problematiky.

Přes uvedené výhrady mne práce zaujala a jsem rád, že v ní autor projevil jistou samostatnost v uvažování o fenoménech, které teprve čekají na důkladnou reflexi.